

ΝΑΡΚΙΣΣΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΕΙΣ ~ Analyst.gr (του Ιάκωβου Ιωάννου)

✘ Στον τομέα της πολιτικής, σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο, είναι πολύ δύσκολο να τους αποφύγει κανείς, γεγονός που τεκμηριώνεται από τα «πολιτικά πιόνια» που τοποθετεί σε μία χώρα το ΔΝΤ, καθώς επίσης από τις εμμονές της καγκελαρίου

“Θα χρησιμοποιήσω κάθε κόλπο που υπάρχει για να σώσω τις Μεγάλες Ιδέες μου. Έχω απειλήσει ακόμη και πως θα αυτοκτονήσω. Ακούγεται τρελό. Πάντα πίστευα πως είσαι τρελός όταν πηγαίνεις σε ψυχίατρο....αλλά δεν είσαι τρελός, αν είσαι απλά παρανοϊκός..

*Μία υγιής παράνοια βοηθάει τη δουλειά ενός δημιουργικού ανθρώπου επειδή, άκουσε με προσεκτικά, σε κυνηγά όλος ο κόσμος. Το να ζεις μία ζωή που η δουλειά σου κρίνεται από τους Φαρισαίους αυτού του κόσμου, είναι τρομακτικό. Θα σε πουν εκκεντρικό. Θα σε πουν τρελό. Μην τους δίνεις καμία σημασία”
(G. Lois).*

Άποψη

Όπως λέγεται, οι manager με ψυχοπαθολογικούς χαρακτήρες είναι οι καλύτεροι, όσον αφορά την οικονομική επιτυχία μίας επιχείρησης. Για πολλούς όμως οι ψυχοπαθείς, οι οποίοι κατορθώνουν συχνά να αναρριχηθούν στα ανώτατα επίπεδα της ιεραρχίας, επιτυγχάνοντας συνήθως το σκοπό τους με τη βοήθεια της χειραγώγησης των άλλων, είναι επικίνδυνοι τόσο στην επιχειρηματική ζωή, όσο και στην πολιτική.

Η αιτία είναι η εξτρεμιστική ψυχρότητα που τους χαρακτηρίζει: η απώλεια συναισθημάτων, η πλήρης αδιαφορία για το «κακό και το καλό» (ο σκοπός αγιάζει τα μέσα), καθώς επίσης η ολοκληρωτική ανηθικότητα τους. Οι άνθρωποι αυτοί δεν σκέπτονται την επιχείρηση ή το κράτος, αλλά αποκλειστικά και

μόνο τον εαυτό τους. Απολαμβάνουν δε την κυριαρχία και τον έλεγχο, όσο τίποτα άλλο.

Περαιτέρω, ταπεινώνουν με ευχαρίστηση τους άλλους, ενώ συχνά νοιώθουν απόλαυση, όταν διαπιστώνουν πως προκαλούν υπερβολικό φόβο στους υφισταμένους τους (ένα συναίσθημα εντελώς άγνωστο στους ίδιους). Η παντελής έλλειψη φόβου, η οποία τους διακρίνει, είναι πολύ επικίνδυνη για τις επιχειρήσεις ή για τα κράτη που διευθύνουν, αφού λαμβάνουν πολλές φορές αποφάσεις υψηλού ρίσκου που μπορούν να οδηγήσουν είτε στην ολοκληρωτική καταστροφή, είτε στην απόλυτη επιτυχία.

Εν τούτοις, σύμφωνα με πολλές μελέτες, άτομα που χαρακτηρίζονται από υπερβολικό ναρκισσισμό ή από ψυχοπαθολογικές ανωμαλίες, καταλαμβάνουν υψηλές θέσεις συχνότερα από τους υπολοίπους: τρείς με τέσσερις φορές περισσότερο, συγκριτικά με το μέσον όρο του υπολοίπου πληθυσμού.

Ειδικότερα, υπολογίζεται πως το 4% των κατοίκων μίας χώρας είναι ναρκισσιστές, ενώ το 1-2% ψυχοπαθείς. Το ποσοστό τους όμως στις ηγετικές θέσεις υπερβαίνει το 6%, οπότε ξεπερνάει κατά πολύ το μέσον όρο. Το γεγονός αυτό αιτιολογείται από το ότι, οι ψυχοπαθείς στις ηγετικές θέσεις εκπληρώνουν καλύτερα τις ανάγκες τους για κυριαρχία και έλεγχο των υπολοίπων ενώ, όσο πιο ψηλά στην ιεραρχία ερευνάει κανείς, τόσο πιο πολλούς ψυχοπαθείς συναντάει.

Στο σημείο αυτό θα ήταν ίσως σκόπιμο να αναφερθώ στις διαφορές μεταξύ ναρκισσιστών και ψυχοπαθών, ξεκινώντας από το ότι οι ναρκισσιστές είναι εξτρεμιστικά εγωπαθείς, θεωρώντας ως κέντρο του κόσμου τον εαυτό τους. Διηγούνται με ευχαρίστηση πολλά θέματα που αφορούν τους ίδιους, πάντοτε θετικά και σχεδόν ποτέ αρνητικά. Θεωρούν τον εαυτό τους μεγαλειώδη, ανυπέρβλητο, καταπληκτικό, ενώ είναι συνήθως γοητευτικοί, κερδίζοντας πολύ συχνά το θαυμασμό των γύρω τους.



Από την άλλη πλευρά αρρωσταίνουν υπερβολικά, με την ευρεία έννοια της λέξης. Ειδικότερα, πληγώνονται βαθιά από την αντικειμενική κριτική, αντιδρώντας συνήθως πολύ επιθετικά. Οι ναρκισσιστές υπολογίζουν σε μεγάλο βαθμό την εξωτερική τους εικόνα, επιθυμώντας διακαώς να ευρίσκονται πάντοτε στο επίκεντρο, καθώς επίσης να είναι το αντικείμενο του θαυμασμού των άλλων. Ακριβώς για το λόγο αυτό είναι πρόθυμοι να εργάζονται περισσότερο από όλους τους υπόλοιπους, στα ανώτατα όρια των δυνάμεων τους.

Ταυτόχρονα έχουν ελάχιστη «ενσυναίσθηση» (εμπάθεια), αφού αντιμετωπίζουν τους γύρω τους ως εργαλεία, για την επίτευξη των σκοπών τους. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως δεν είναι σε θέση να δημιουργήσουν δεσμούς ή να αναπτύξουν συναισθήματα, κάτι που δεν συμβαίνει με τους ψυχοπαθείς.

Οι ψυχοπαθείς

Αντίθετα με τους ναρκισσιστές, οι ψυχοπαθείς είναι αφενός μεν απίστευτα ψυχροί, αφετέρου μπορούν να προσποιηθούν ενώπιον των άλλων ότι έχουν συναισθήματα. Είναι δε πάρα πολύ καλοί ψεύτες, γεγονός που επεξηγεί γιατί είναι κοινωνικά επιτυχημένοι. Πόσο μάλλον όταν μπορούν να οικοδομήσουν κοινωνικά «δίκτυα» (ομάδες, γνωριμίες κλπ.), καταφέρνοντας να ενθουσιάσουν τους άλλους γρήγορα και σε μεγάλο βαθμό.

Οι υψηλού διανοητικού επιπέδου ψυχοπαθείς κάνουν συχνά μεγάλη καριέρα, κυρίως επειδή μπορούν να χειραγωγούν τους άλλους με μεγάλη ευκολία («χειριστικοί» μέθοδοι). Μπορούν να «κινούν τα νήματα από το παρασκήνιο» με ιδιαίτερη μαεστρία, ενώ οι χειραγωγούμενοι δεν το συνειδητοποιούν καθόλου.

Οι ψυχοπαθείς προσωπικότητες υπερεκτιμούν τον εαυτό τους και αγαπούν κατά κανόνα τις συγκινήσεις και τα ρίσκα κάθε είδους. Φυσικά δεν δημιουργούν πραγματικούς, ειλικρινείς και στενούς δεσμούς, επειδή και για αυτούς οι άνθρωποι δεν είναι άνθρωποι, αλλά εργαλεία για να πετύχουν τους στόχους τους.

Εάν δεχθούν επίθεση, τότε την ανταποδίδουν μαζικά, με όλες

τους τις δυνάμεις, οπότε η αντιπαράθεση μαζί τους οδηγεί συχνά στην απόλυτη καταστροφή: επαγγελματική, οικονομική, κοινωνική και προσωπική.

Πρόκειται ουσιαστικά για «ψυχρούς δολοφόνους» οι οποίοι, όταν δέχονται επίθεση, δεν διατάζουν να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα που διαθέτουν. Δεν ικανοποιούνται λοιπόν εάν δεν καταστρέψουν ολοκληρωτικά τον αντίπαλο τους, έτσι ώστε να μην έχει την παραμικρή δυνατότητα να τους επιτεθεί ξανά στο μέλλον.

Παραδείγματα τέτοιων προσωπικοτήτων στην πολιτική θεωρούνται ο Ιταλός πρώην πρωθυπουργός Silvio Berlusconi, ο πρώην πρόεδρος των Η.Π.Α. George Bush Junior, ο ακροδεξιός αυστριακός ηγέτης Jörg Haider κ.οκ.

Η αιτιολογία των δύο παραπάνω ασθενειών

Ο ναρκισσισμός, σύμφωνα με τους ειδικούς, εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας. Συνήθως δε σε παιδιά που οι γονείς τους τα αντιμετώπιζαν ως μικρούς πρίγκιπες, μεταβιβάζοντας τους το συναίσθημα ότι, πρόκειται για κάτι ιδιαίτερο (οπότε πρέπει, είναι υποχρεωμένα δηλαδή, να γίνουν κάτι ιδιαίτερο μεγαλώνοντας).

Ο ναρκισσισμός είναι ένα συναίσθημα ισχυρότερο στους άνδρες, σχετικά με τις γυναίκες, γεγονός που πιθανότατα οφείλεται στο ότι οι προσμονές από τους άνδρες, όταν μεγαλώσουν, είναι μεγαλύτερες, από ότι στις γυναίκες.

Όσον αφορά τους ψυχοπαθείς, παρά το ότι πολλοί ισχυρίζονται πως η ασθένεια τους οφείλεται σε τραύματα που βίωσαν κατά την παιδική τους ηλικία, πιθανότατα δεν ισχύει, αφού οι αιτίες φαίνεται να είναι βιολογικές. Μεταξύ αυτών, η εξαιρετικά εμφανής, εντελώς άφοβη (ατρόμητη, υπερβολικά θαρραλέα) συμπεριφορά τους εμφανίζεται πολύ ενωρίς, όταν είναι ακόμη μικρά παιδιά.

Υπολογίζεται ότι, πολλοί χαρισματικοί ηγέτες στην ανθρώπινη ιστορία ήταν ψυχοπαθείς. Το γεγονός αυτό είναι μάλλον

φυσιολογικό με βάση την εξελικτική θεωρία, αφού τέτοιου είδους ισχυρές, άφοβες προσωπικότητες αναλάμβαναν λογικά την αρχηγία των ομάδων, των φυλών και των κρατών, επειδή ήταν απαραίτητοι για την επιβίωση και την μετεξέλιξη των υπολοίπων.

Οι κίνδυνοι όμως που συνδέονται με αυτές τις ψυχοπαθείς προσωπικότητες είναι τεράστιοι, αφού δεν μπορούν να ελεγχθούν, οδηγώντας συχνά στην ολοκληρωτική καταστροφή των «κυβερνωμένων». Ο Napoleon, ο Hitler και πολλοί άλλοι, ενδεχομένως η καγκελάριος σήμερα, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα στην ιστορία.

Στον τομέα των επιχειρήσεων, οι περισσότεροι τέτοιου είδους χαρακτήρες συναντώνται στις τράπεζες, στις ασφάλειες και στις πωλήσεις. Κυρίως επειδή πολλά ελέγχονται με αριθμούς, απαιτούνται γρήγορες αποφάσεις, αφορούν πολλά χρήματα, ενώ εμπεριέχουν κοινωνική καταξίωση (Status), ισχύ και δύναμη (αν και ο εκάστοτε φορέας λήψεως αποφάσεων μπορεί να προκαλέσει μεγάλες καταστροφές).

Σύμφωνα με τους ειδικούς πάντως, όλο και περισσότεροι ψυχοπαθείς προσλαμβάνονται από τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις, κάτι που οφείλεται κυρίως στο ότι, οι «μαλακές» δεξιότητες (soft skills), τις οποίες διαθέτουν οι ψυχοπαθείς, είναι όλο και πιο σημαντικές σήμερα. Εκτός αυτού, οι πιέσεις που ασκούνται στην ηγεσία των πολυεθνικών αυξάνονται συνεχώς ενώ, όποιος είναι πιο ψυχρός και άφοβος, ανταπεξέρχεται πολύ καλύτερα και για περισσότερο χρονικό διάστημα με το στρες.

Παράλληλα, μπορεί να επιβαρυνθεί ευκολότερα με μη «δημοφιλείς αποφάσεις» (απολύσεις προσωπικού κλπ.), αφού δεν τον αγγίζουν καθόλου. Το γεγονός αυτό διαπιστώνεται σε πολλά κυβερνητικά στελέχη, υπουργούς και πρωθυπουργούς. Ειδικά σε αυτούς, οι οποίοι αναλαμβάνουν το δύσκολο έργο της εφαρμογής των εντολών του ΔΝΤ.

Επίσης, της επιβολής της πολιτικής λιτότητας, εις βάρος των Πολιτών, κυρίως σε ευαίσθητους τομείς, όπως για παράδειγμα

στην Υγεία (όπου συνήθως εφαρμόζεται η πολιτική μείωσης του προσδόκιμου ζωής).

Το δεύτερο «ταλέντο» των ψυχοπαθών, αυτό δηλαδή που υποκρίνονται εύκολα πως διαθέτουν συναισθήματα, προφανώς επιφανειακά, διευκολύνει ακόμη περισσότερο την ανάληψη του συγκεκριμένου ρόλου, αφού κυριολεκτικά δεν αγγίζονται καθόλου από τις οδύνες των συμπολιτών τους.

Οι ιδιαιτερότητες των ψυχοπαθών

Είναι πολύ δύσκολο να διαπιστώσει κανείς εάν ο προϊστάμενος του, τόσο στις επιχειρήσεις, όσο κι στην πολιτική, είναι ψυχοπαθής. Τα συνήθη συμπτώματα είναι η άσκηση κριτικής, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα την ολοκληρωτική καταστροφή αυτού που το τολμά. Η επίθεση βέβαια συνήθως προετοιμάζεται στο παρασκήνιο, με μεθόδους χειραγώγησης και συκοφαντικής κρυφής δυσφήμισης.

Ειδικότερα, το άτομο απομονώνεται από την υπόλοιπη ομάδα, μέχρι εκείνο το σημείο που αρχίζει να πιστεύει ότι ευθύνεται το ίδιο: πως η κριτική του είναι εσφαλμένη και πως αξίζει να τιμωρηθεί παραδειγματικά.

Τελικά μετανιώνει, νοιώθει ισχυρά συναισθήματα ενοχής και ταυτόχρονα φόβο απέναντι σε αυτόν που τόλμησε να κριτικάρει, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει να βυθιστεί και το ίδιο στην παράνοια.

Η ερώτηση που δημιουργείται αυτόματα εδώ είναι το πως συμπεριφέρεται κανείς, όταν βρεθεί αντιμέτωπος με έναν ψυχοπαθή. Προφανώς οφείλει να προστατεύσει τον εαυτό του, γνωρίζοντας πως τέτοιοι άνθρωποι χρησιμοποιούν τη θέση ισχύος που έχουν, ενώ απολαμβάνουν να καταστρέφουν τους άλλους, ιδίως εάν διαπιστώσουν ότι πρόκειται για ιδιαίτερα ευαίσθητους χαρακτήρες.

Επομένως, θα πρέπει κανείς να κρύβει επιμελώς τις αδυναμίες του, καθώς επίσης να είναι ρεαλιστής, συνειδητοποιώντας πως

τέτοιου είδους άνθρωποι δεν αλλάζουν χαρακτήρα. Οι καθарές διαχωριστικές γραμμές ωφελούν σε μεγάλο βαθμό, όπως και η αναζήτηση συμμάχων, οι οποίοι να είναι σε θέση να παρέχουν την απαιτούμενη προστασία.

Το σημαντικότερο ίσως όλων είναι να μπορεί να τεκμηριώσει κανείς και να αποδείξει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά (αν και δεν ωφελεί τόσο, όσο φαίνεται, οπότε είναι καλύτερο να αποφεύγει κανείς την οποιαδήποτε αντιπαράθεση με έναν ψυχοπαθή).

Επιμύθιο

Όπως αναλύθηκε παραπάνω, οι κίνδυνοι από άτομα που χαρακτηρίζονται ως ναρκισσιστές ή ψυχοπαθείς είναι τεράστιοι. Εν τούτοις, σε ατομικό επίπεδο, μπορεί κανείς να τους αποφύγει, χωρίς ίσως μεγάλες προσπάθειες.

Στον τομέα όμως της πολιτικής, σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο, είναι πολύ δύσκολο να τους αποφύγει κανείς. Το γεγονός αυτό τεκμηριώνεται, μεταξύ άλλων, από τα «πολιτικά πιόνια» που τοποθετεί σε μία χώρα το ΔΝΤ, από τις αυταρχικές «εμμονές» της καγκελαρίου, από το γερμανό υπουργό οικονομικών ΚΟΚ.

Στα πλαίσια αυτά, το μόνο που απομένει είναι η σιωπηλή αλλαγή των όρων του παιχνιδιού, με την ανάληψη της ηγεσίας από άτομα, τα οποία δεν είναι ούτε ναρκισσιστές, ούτε ψυχοπαθείς, ενώ γνωρίζουν ακριβώς τον τρόπο, με τον οποίο είναι εφικτή η αντιμετώπιση τους. Σε κάθε περίπτωση, η φανερή επιθετικότητα είναι καλύτερα να αποφεύγεται εντελώς, με τη (δήθεν) συναίνεση να αποτελεί το μεγαλύτερο όπλο.

www.analyst.gr ~ Ναρκισσιστές και ψυχοπαθείς ~ Ιάκωβος Ιωάννου

© Copyright 2015 – **Analyst.gr**. Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση / αναπαραγωγή περιεχομένων του παρόντος website με οποιοδήποτε τρόπο χωρίς προηγούμενη έγγραφη άδεια των εκδοτών.